

שיחת השבוע

הרב יוצא לאור על-ידי צעירי אגודת חב"ד - המרכז • עורך: מנחם ברוד • יו"ר: הרב יוסף יצחק אהרונוב

יש חדש

התועדויות חגי הגאולה

בימים שלישירביעי, י"ב-י"ג בתמוז, יצויין חגי הגאולה של הרבי הרי"צ מליובאוויטש ממאסרו ברוסיה הקומוניסטית. בריכוזי חב"ד יהיו התועדויות מיוחדות, ובהן יסופר סיפור המאסר והגאולה ויופקו הלקחים האקטואליים. בתי-חב"ד מזמינים את הציבור לבוא להתועד יחדיו, לשמוע בשמחת הגאולה, ולשמוע דברים מפי רבנים, משפיעים חסידיים ואישי-ציבור.

התועדות בירושלים

היכל מנחם בירושלים מזמין את הציבור להתועדות מיוחדת לרגל חגי הגאולה, עם מזכירו של הרבי מליובאוויטש, הרב יהודה לייב גרונר. ההתועדות תהיה א"ה ביום שליש, י"ב בתמוז, בשעה 8:30 בערב, ברח' ישעיהו 22.

ועידת המחנכים ה'20

בימים שני-שלישי, י"ז-י"ב במנחם-אב, תהיה במלון ניר-עציון, במורדות הכרמל, הוועידה השנתית העשרים של המחנכים, המאורגנת על-ידי המרכז החינוכי-חסידי שעל-ידי צעירי-חב"ד. הרב נפתלי רוט, מנהל הוועידה, אומר כי במרכז הוועידה השנה יעמוד האתגר להחדיר בילדים התלהבות חסידית בענייני קדושה, ולחסנם מפני הרוחות המנשבות בחוץ. לפרטים: 02-5000770.

מחנה לילדי יש"ע

לאחר ההצלחה בשנים שעברו, מארגנים גם השנה בתי-חב"ד ביהודה ובשומרון מחנות קיץ לילדי היישובים ביש"ע. המחנה לבנות יהיה בישיבה התיכונה מבשרת ציון, בט"ז-כ' במנחם-אב. לבנים בני 12-14 יהיו שלושה ימים של מסלולים, בט"ז-ח" במנחם-אב. מוקד הרשמה: 02-9971110.

זמני השבוע

ניו יורק	דטרויט	מיאמי	לוס-אנג'לס
8:10	8:51	7:57	7:48
9:16	10:00	8:53	8:49
פקי אבות השבוע: פרק ה			

כתובת המערכת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840
טל' 972-72-2770100 • פקס 972-3-9606169
www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

מסירות הנפש היא המנצחת

לא למהר להתעייף, לא להיכנע, לא להתייאש. גם אם דרך רשעים צלחה לשעתה, סופה לקרוס ולהתמוטט. ינצח מי שיוסיף להיאבק ולא יישבר

בידיים חשופות. ה'יבסקציה' הפעילה כנגדם את כל עוצמתה. זה אחר זה נעצרו, הושלכו לכלא, נרצחו, עונו, הוגלו. היהודים הוזהרו שלא לבוא עמם במגע. אין ספק, שבהערכת-מצב מפוכחת, זו הייתה מלחמה נואשת וחסרת-סיכוי לכאורה.

הניצחון הגיע

שנים רבות השתולל הטרור הקומוניסטי. שנים רבות הרגישו המוני יהודים שזה שלטון בלתי מנוצח. מסך הברזל היה אטום וסגור, כמעט ללא מוצא. ואולם בסופו של דבר ממלכת הכפירה קרסה והתמוטטה, התנפצה לרסיסים. הגחלת היהודית שנשמרה במסירות-נפש בלתי-רגילה על-ידי הרבי ושלוחיו, הייתה עכשיו ללהבה גדולה, כפי שאפשר לראות בימינו את הפריחה המופלאה של חיי יהדות וחינוך יהודי ברחבי ברית-המועצות לשעבר. ככלות הכול, היהדות ניצחה.

אין ספק שזה היה ניסיון נורא ואיום, שכולנו בטוחים ומאמינים שלעולם לא נצטרך עוד לעמוד בשכמותו. אבל הלך שעלינו להפיק ממנו מתאים לכל שעת מבחן בחיינו: דרוש אורך-רוח. לא למהר להתעייף, לא להיכנע, לא להתייאש. האמת איתנו, וגם אם דרך רשעים צלחה לשעתה, סופה לקרוס ולהתמוטט. ינצח מי שיוסיף להיאבק ולא יישבר.

כאשר מתבוננים במאבק ההוא, מתגמדים כל הקשיים שלנו. נכון, יש הנהגה שמשדרת עייפות וחולפה. יש ממשלה שמנסה לייבש יישובים יהודים. יש שלטון שמתכחש לערכי היהדות המקוריים. יש תקשורת ששוטפת את המוחות בתעמולה עוינת. אבל מה הם כל אלה מול שלטון הרשע של המגף הקומוניסטי, מול קלגסי המשטרה החשאית, מול בתי-הכלא וההגליה לסיביר. אם אותם ניצחנו, אין שום ספק שנגצח במאבקים שאנו עומדים בפניהם.

צריך רק לדעת לחזק את האמונה, להביט קדימה, להצטייד באורך-רוח, לנשוח שפתיים, ולזכור שזה המבחן האחרון שעלינו לעבור לפני הפצעת אור הגאולה השלמה.

פני שמונים ואחת שנים, בימים י"ב-י"ג בתמוז תרפ"ז (1927), התקבצו חברות-חבורות של חסידים ברחבי רוסיה הסובייטית וחגגו את שחרורו של הרבי מליובאוויטש הקודם, הרי"צ (רבי יוסף-יצחק שניאורסון), ממאסרו. זו הייתה טיפה אחת של שמחה בתוך ים הסבל והצרות. אמנם הרבי שוחרר, אבל מאות ואלפים לא שוחררו לעולם. חסידים ופעילים, שמסרו את נפשם למען שמירת גחלת היהדות, הוסיפו להיעלם ולא לחזור.

זו הייתה אחת מתקופות השפל הקשות ביותר במהלך ההיסטוריה היהודית. עמים רבים ניסו להפעיל על עם-ישראל גזרות-שמד, שתכליתן להשכיח את התורה ולנתק את היהודים מן היהדות, אבל מעולם לא הופעלו מאמצים ממוקדים כל-כך, ולדאבוננו בהצלחה רבה. מחלקה שלמה, שהופעלה על-ידי יהודים - ה'יבסקציה' הידועה לשמצה - לחמה בשצף-קצץ נגד כל מה שריח יהדות נודף ממנו.

בידיים חשופות

באותם ימים נראה היה כי דרך רשעים צלחה. הם הצליחו לסגור את תלמודי-התורה והיישובות, לשים מנעול ובריח על המקוואות ובתי-הכנסת, לחסל את השחיטה הכשרה, להחרים ספרי-תורה ותשמישי-קדושה, להשליך לבתי-הכלא רבנים ומוהלים. מאות אלפי ילדים יהודים אולצו ללמוד בבתי-הספר הממשלתיים, ושם הופעלה עליהם שטיפת-מוח עזה, שתכליתה לעקור מליבם כל זיק של אמונה.

רק קומץ קטן של יהודים הוסיף להיאבק נגד השלטון העריץ. קומץ זה, שהונהג על-ידי הרבי הרי"צ, פתח תלמודי-תורה מחתרתיים, בנה מקוואות חשאיות, קיים מנייני תפילה סודיים, ערך בריתות-מילה בסתר, סיפק בשר כשר באין-רואים. שליחי הרשת המחתרתית התפרסו בכל עיר ועיירה ברחבי רוסיה ונאבקו, תוך סיכון עצמי רב, בגזרות השמד של השלטונות.

אולם הם דמו לאדם שמנסה לבלום טור סנקים

שליטה מלאה

הפעולות שהוא פועל בעולם שמחוצה לו.

לברר את העולם

השליטה צריכה להיות "מים עד ים". ה'ים' הראשון הוא "הים הקדמוני", שהוא כוח החכמה, ראשית כל כוחות הנפש. ה'ים' השני הוא "הים האחרון" – הכוח האחרון בכוחות הנפש, כוח העשייה. האדם נדרש לשלוט בכל כוחותיו, מכוח החכמה ועד כוחות המעשה, שכולם יהיו כפי רצון הבורא.

אך בכך לא די. השליטה צריכה להגיע "מנהר עד אפסי ארץ". אסור לאדם לסגור את עצמו בד' אמותיו ולא לחשוב על העולם שמסביבו, באומרו "אני את נפשי הצלתי". הוא צריך להביא את האמת האלוקית עד "אפסי ארץ", לכל חלקי העולם. עבודה זו היא המביאה את שלמות מלכותו של המשיח, שנוסף על שלמותו האישית – "ישכיל עבדי, ירום ונישא וגבה מאוד" – יביא שלמות לעולם כולו – "יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד".

(לקוטי שיחות כרך לח, עמ' 100)

אפשר להסביר זאת על-פי העומק הפנימי שבדברים. ידוע שביאת המשיח היא תוצאה של עבודתנו במשך תקופת הגלות. מכיוון שמידתו של הקב"ה היא מידה כנגד מידה, הרי כדי לקבל את כל הגילויים הנעלים שיהיו בימות המשיח, נדרשת גם עבודתנו להיות בדומה לזה. אומרים אפוא ליהודי, שעבודתו הרוחנית צריכה להיות בבחינת "מים עד ים, ומנהר עד אפסי ארץ".

ניצוץ משיח הפנימי

מובא בספרי חסידות, שבכל יהודי ויהודי יש חלק מ'קומת משיח', והוא נדרש לתקן ולהכין את החלק השייך לנשמתו. וזו העבודה של יהודי בעניין הזה – שהניצוץ של משיח שקיים בכל יהודי ישלוט בכל חלקי נפשו, "מים עד ים, ומנהר עד אפסי ארץ".

ההבדל בין ים ליבשה הוא, שהים מייצג את הדברים הנסתרים והמכוסים, ואילו הארץ מייצגת את הדברים הגלויים. ובעבודתו הרוחנית של האדם – ים' מסמל את כוחות הנפש שבאדם עצמו, ואילו 'ארץ' מסמלת את

נבואת בלעם על אחרית הימים הוא אומר: "וירד מיעקב". רש"י והרמב"ם מסבירים שהכוונה למלך המשיח, שנאמר עליו "וירד (=ישלוט) מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ". גם זכריה הנביא, בנבואתו המדברת בפירוש על המלך המשיח, אומר: "הנה מלכך יבוא... עני ורוכב על חמור... ומשלו [=וממשלתו] מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ".

כוונת הדברים בפשטות היא, שהמלך המשיח ימשול בעולם כולו, כלשון האבן-עזרא: "מים הדרומי, הנקרא הים האדום, אל ים צפון, שהוא ים אוקיינוס, ומנהר היוצא מעדן, שהוא בתחילת מזרח, ועד אפסי ארץ, שהוא בסוף מערב".

שליטה בעבודת האדם

אך אם הכוונה לומר שהמלך המשיח ישלוט על כל העולם, למה נאמר "מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ", במקום לומר בקיצור "על כל הארץ"? ובכלל, הלא מלכותו של המשיח תהיה על בני-האדם המתגוררים ביבשות, ולשם מה להזכיר את הימים?

מן המעיין נשמות ומלאכים | מאת הרב אליעזר ברוד

אמרת השבוע

מילוי שאלון

כשנאסר הרבי הריי"צ מליובאוויטש בשנת תרפ"ז, הובל לכלא האימפני שפאלרקה בלינינגרד. שם נדרש כל אסיר למלא שאלון ובו פרטים אישיים. הרבי סירב למלא את השאלון והצהיר שכל האמור בשאלון הזה אינו קשור אליו.

הפקידה הממונה החלה למלא את השאלון בעצמה. לאחר רישום פרטי השם והכתובת, שאלה את הרבי לעיסוקו. הרבי השיב: "אני עוסק בלימוד מחקר אלוקי הנקרא חסידות ולימוד הידיעות, ההלכות והמצוות של דת-ישראל".

"דת! מחקר אלוקי!?", תמהה הפקידה. "איך אני יכולה לכתוב דברים כאלה!?"

"מי מצווה לכתוב!", השיב הרבי. "מצידי אל תכתבו מאומה".

נקראות "בנים למקום". מה בין שליח לבן? השליח הוא מציאות בפני עצמו, המבטל את עצמו למשלח, ולכן גם בעת הביטול נשאר מקום למציאותו. לעומת זאת, הבן הוא עצם אחד עם האב.

(לקוטי שיחות)

איפה המלאכים!

כשאני מגיע לברכת יוצר, שירת המלאכים, ומתבונן כיצד השרפים אומרים "קדוש" והאופנים אומרים "ברוך", אני מקנא בהם; אבל כשאני מגיע לקריאת שמע, שירת הנשמות, אני אומר בליבי, איפה המלאכים! איפה המלאכים!

(הרבי הרש"ב מליובאוויטש)

אמן של יהודי

אדמו"ר הזקן אמר פעם לפני קהל החסידים: בגן-העדן חשים את יוקרו של העולם הזה. לא רק מלאכי השרת אלא אפילו הנאצלים הראשונים היו מוותרים על הכול תמורת "יהא שמיה רבא" של יהודי, שאומרו בכל כוחו, כפירוש: בכל כוונתו, שכל-כולו מונח בזה. דברי הרבי הלהיבו והלהיטו את השומעים, וכל אותה שנה אמרו החסידים 'אמן יהא שמיה רבא' בלהט אש.

(היום יום י"ז באדר"א)

אין שומעים לקללות

"וישלח מלאכים אל בלעם" (במדבר כב,ה). מלאכים הם שלוחים. ולמה קראם הכתוב מלאכים? ללמדנו, שאפילו אם יבואו מלאכים ויאמרו לקלל את ישראל, אין לשמוע להם.

(עיטורי תורה)

מלאכים לאישלמים

רבי זושא מאניפולי אמר: "מכל חטא נברא מלאך רע", אולם טרם נברא מלאך שלם באיבריו מחטאי ישראל, לפי שאין יהודי חוטא בלב שלם.

המלאך מקנא ביהודי

הבעל-שם-טוב אמר שהמלאך מיכאל, השר הגדול, היה נותן את כל עבודתו והשגתו באלוקות תמורת ציצית אחת של יהודי, שכן השגתו של המלאך מיכאל היא באור אלוקי מוגבל, הירוד ומשתלשל לעולם הבריאה, ואילו מצוות ציצית, וכמורכב כל המצוות, היא מאור אין-סוף שלמעלה מהשתלשלות, שכל העולמות הם באין-ערוך אליו.

(מאמרי אדמו"ר הזקן)

שליח ובן

מלאך משמעו שליח, ואילו נשמות ישראל

להבטיח ולקיים

מנהל הישיבה התהלך בחדרו כארי בסוגר. מלחמת הקיום של הישיבה נעשתה קשה יותר ויותר. בכל יום סגרו הקומוניסטים עוד ישיבה או תלמוד-תורה, מקוה-טהרה ובית-כנסת. אך בנס הצליחה ישיבת תומכי-תמימים ברוסטוב לשרוד וסדרי הלימוד נמשכו.

אולם כרגע האיום האמיתי על קיום הישיבה נבע מהעדר מקורות מימון. ההוצאות הגדולות הנדרשות לקיום הישיבה היו למעלה מיכולתו.

אלה היו הימים שלאחר הסתלקות כ"ק אדמו"ר הרש"ב (רבי שלום דובער) מליובאוויטש. הוא נאלץ לעזוב את ליובאוויטש ולהרחיק לדרומה של רוסיה, לרוסטוב. שם הוקמה מחדש ישיבת תומכי-תמימים. עם הסתלקותו של הרש"ב קיבל עליו בנו, הר"צ (רבי יוסף יצחק), את נשיאות תב"ד, והמשיך במסירות נפש את הפעילות המחתרית של חיזוק היהדות ברחבי רוסיה.

המהפכה הקומוניסטית הכריזה מלחמה על היהדות המסורתית, ונהלה נגדה מלחמת חורמה. "חדרים" וישיבות נעלו על מסגר, ובתי-כנסת ומוסדות יהודיים חדלו מלפעול.

כמו-כן פגעה המהפכה בבני המעמד הגבוה ובעשירים. הקומוניסטים הלאימו את כל הרכוש הפרטי. בני-אדם שבעמל שנים צברו ממון ונכסים, נהפכו לעניים מרודים. המציאות הזאת כרתה את מקורות המימון שעליהם התבססה הישיבה.

מנהל הישיבה, איש חסיד ועובד אלוקים, ניסה להפוך עולמות ולגייס תרומות, אך הסכומים שהצליח לקבץ היו זעומים מכדי לקיים את הישיבה. הוא כבר היה חסר-אונים לגמרי, כאשר החליט לנסות לדבר על ליבו של יהודי מקומי, שנחשב עשיר. השמועות אמרו שהצליח להשאיר בידו רכוש רב, ומצבו הכלכלי נותר איתן.

המנהל סיפר לעשיר את מצבה הקשה של הישיבה, והפציר בו לקבל עליו את החזקת הישיבה בסכום חודשי קבוע. בתחילה סירב העשיר לקבל עליו את העול, אך לאחר עוד מאמצי שכונו מצד המנהל, אמר: "מוכן אני למלא את בקשתך, אך גם לי יש בקשה".

העשיר סיפר לחסיד כי הוא ורעייתו נשואים שנים רבות ולא נתברכו במרי בטן. "אם תבטיח לי כי נזכה לילד, אקבל עליי את החזקת הישיבה", אמר. החסיד נבון למשמע הבקשה. וכי רבי

הוא שבכוחו לפעול ישועות? מצד שני, הלוא בידו להציל את הישיבה, וזו גם זכותו של העשיר, האין זו זכות מספקת להבטיח ליהודי את מבוקשו?! בהחלטה אמיצה ומתוך אמונה פנימית בכוחה של המצווה התנער ואמר

לעשיר: "מוכן אני להבטיחך. זכות המצווה ודאי תעמוד לך ובשנה הבאה תזכו לחבוק בן". פני העשיר קרנו משמחה. בליבו לא היה כל ספק בדבר כדאיות העסקה, ומיד שילם את הסכום שסוכם כי יפריש מדי

לומדים גאולה | מאת מנחם ברוד

דווקא בלעם

כשהרמב"ם מבקש להציג לפנינו מקורות בתורה לאמונה בביאת המשיח, הוא מצטט את נבואת בלעם. בחלק האחרון של נבואתו מתוארים ימי הגאולה והאירועים הצפויים להתחולל בה. ידוע כי נבואתו זו של בלעם מרומזים סודות גדולים הקשורים בגאולה.

פרשני התורה חלוקים ביניהם בשאלה, אם כל הדברים האמורים בחלק הזה של נבואת בלעם מכוונים לגאולה העתידה. הרמב"ם ורש"י, למשל, מפרשים שחלק מהנבואה אמור על דוד המלך וחלק על משיח-צדקנו. פרשנים אחרים - הרמב"ן, האברבנאל ואור-החיים, למשל - מייחסים את כל הנבואה לתקופת הגאולה העתידה.

יהודי אינו מדבר כן

שאלה מעניינת היא מדוע זכה דווקא הגוי הרשע בלעם לשאת את הנבואה הגדולה והמופלאה על הגאולה. הרבי מליובאוויטש (ליקוטי שיחות כרך כג, עמ' 166) מסביר, שנבואתו של בלעם משקפת את מהות חידושה של הגאולה. עיקר עניינה של הגאולה הוא בירור ותיקון העולם הגשמי והחומרי, ובכלל זה תיקונו של אומות העולם. דבר זה מתבטא נבואת בלעם, כאשר דווקא הוא, הגוי הרשע, שרצה לקלל את ישראל, נמצא מברך אותם ונושא את הנבואות הנשגבות ביותר על עם-ישראל.

אך בכל-זאת, מכיוון שבדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, לכן דרך הגאולה המתוארת נבואת בלעם אינה בתכלית השלמות. אדמו"ר ה'צמח-צדק' אמר, שרק גוי רשע כבלעם מסוגל לומר על הגאולה: "אָראַנו ולא עתה, אשורנו ולא קרוב". יהודי לעולם לא יאמר כך, אלא יצפה לגאולה בכל רגע ורגע...

בספר 'קץ-הפלאות' (לרבי חיים ישעיה הכהן, בעל 'מסגרת השולחן') נשאלת שאלה, מדוע נבואת בלעם מתוארת הגאולה כמציאות שתתרחש בלי שום תנאים, ואילו משה רבנו, אוהבם של ישראל, התנה את הגאולה בתשובה, באומרו (דברים ל,א-ג): "והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה... ושבת עד ה' אלוֹקֶיךָ... ושב ה' אלוֹקֶיךָ את שבותך".

הוא משיב, שידוע כי הגאולה יכולה לבוא בשתי אפשרויות: אם עם-ישראל יעמוד בדרך "זכו", תבוא הגאולה מוקדם הרבה יותר - "אחישנה" - ואז "תהיה הגאולה מופלאה במעלה"; ואם חלילה יהיה "לא זכו", תבוא הגאולה רק בזמן הסופי שנקבע לה - "בעתה" - והיא תהיה באופן של "עני ורוכב על חמור". לכן, משה רבנו, אוהבם של ישראל, התנבא על גאולה בדרך הראשונה, שישראל עושים תשובה ונהיים "זכו", ואז באה הגאולה במהירות ובניסים גדולים; ואילו בלעם אמנם נאלץ להתנבא על הגאולה, אבל מכיוון שאינו רוצה בטובתם של ישראל, ניתנה לו נבואה על גאולה שבאה גם בלי תשובה, שזו גאולה בדרגה נחותה יותר.

שתי דרכי גאולה

בעל אור-החיים (בפירושו לבמדבר כד,ז) מוצא את שתי דרכי הגאולה בפסוק "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל". וכך הוא מפרש: "שאם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל - יהיה הדבר מופלא במעלה ויתגלה הגאולה-ישראל מן השמים במופת ואות, כאמור בספר הזוהר. מה שאין כן כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין ישראל ראוים לה - תהיה באופן אחר, ועליה נאמר שהגואל יבוא עני ורוכב על חמור".

בהמשך מוסיף אור-החיים ומפרט, שעל הגאולה בדרך הראשונה נאמר "דרך כוכב מיעקב" - "שיזרח הגואל מן השמים... רמז לכוכב היוצא באמצע השמים, לנס מופלא"; ואילו הדרך השנייה מרומזת במילים "וקם שבט מישראל" - "שיקום שבט אחד מישראל, כדרך הקמים בעולם דרך טבע... שיבוא עני ורוכב על חמור ויקום וימלך ויעשה מה שנאמר בסמוך". וכולנו מתפללים, כמוכן, שנזכה לגאולה של "זכו" ומתוך ניסים גלויים.

חדש בעבור הישיבה. חלפה שנה. בזכות תרומתו של העשיר התנהלה הישיבה כרגיל, והלומדים עלו ושגשגו. יום אחד, כשנכנס אליו מנהל הישיבה, מצא את העשיר זנוף-פנים. "הלוא עשינו עסק. הבטחת לי דבר", קרא העשיר בתרעומת. "אני את חלקי נותן מדי חודש, בלי להחסיר וכלי לאחר, ואתה את חלקך לא מילאת!".

החסיד החל לעודדו באומרו כי ודאי סופה של הברכה להתקיים, אף שלפעמים היא מתעכבת. "עליך לחזק את האמונה והביטחון בקב"ה, והברכה ודאי תתקיים בקרוב", אמר.

העשיר נרגע מעט והוסיף לשלם את הוצאות הישיבה עוד שנה תמימה. כאשר עברה גם השנה השנייה ועדיין לא נושע, פנה אל המנהל בדברים קשים: "למה רימיתני?! אם ידעת שאינך יכול לקיים את דברך, מדוע הבטחת?! אין זאת אלא שהתכוונת להוציא ממני את כספי גם כשידעת שאין בכוחך לעמוד בדיבורך".

בפי החסיד לא היה מענה. הוא הבין לליבו של העשיר, אשר בצדק טען את דבריו. הדבר הציק לו מאוד. החליט החסיד להיכנס אל הרבי הר"צ, ולגלות לו את דבר המעשה.

כשמע זאת הרבי, ניכרה על פניו אי-שביעות רצון. הוא פנה אל החסיד ושאל: "מדוע הבטחת כשאין ידע אם תוכל לקיים?". החסיד התנצל שאילו לא היה עושה זאת הייתה הישיבה נסגרת, ואכן חשב באמת שזכות זו תעמוד לעשיר. אך הרבי השיב לו בצורה ברורה, כי אין לו להבטיח דברים כאלה, אם אינו בטוח שיש בכוחו לקיים את דבריו.

המנהל כבר לא העז להראות את פניו אצל העשיר, אך זה היה בא אליו שוב ושוב בתביעה לקיים את הבטחתו. כמעט מדי יום היה בא אליו ומתריס כלפיו שהונה אותו, הבטיח ולא קיים. ביקוריו נהפכו לסיט בעבור החסיד, עד שלא היה יכול לשאת זאת עוד. בלב נשבר נכנס שוב אל הרבי וסיפר כי העשיר יורד לחייו מדי יום ביום ומציק לו על הבטחתו.

נשא אליו הרבי את עיניו הקדושות ואמר: "הפעם מוכן אני לפעול זאת בעבורך. גש אל העשיר ואמור לי בשמי, כי מבטיח אני לו בן לשנה הבאה. אך אתה, זכור להבא לא להבטיח הבטחות כאלה".

שמחתו של העשיר לא ידעה גבולות כאשר לא חלפה השנה ונולד בנו בכורו. אך שמחה מיוחדת הייתה זו גם בעבור מנהל הישיבה...

(לרגל יום הולדתו וחגיגות-אולות של הרבי הר"צ, י"ב בתמוז)

חוקרו של הרבי הר"צ מליובאוויטש אימו עליו באקדה וקראו: "הצעצוע הזה שינה את דעתם של רבים". השיב הרבי: "הצעצוע הזה יכול להפחיד מי שיש לו אלים רבים ועולם אחד, אולם לי יש אלוקים אחד ושני עולמות"

פתגם חסידי

בזכות הלפיד שהלך לפני המחנה

וחמש שנות מאסר. "למזלי הטוב לא ידעו שאני חסיד חב"ד. לו ידעו זאת, ייתכן שהייתי משלם על כך בחיי", הוא מציין וחיוך על שפתיו.

שנתיים בצינוק

במחנה העבודה שאליו נשלח התברר לו כי המזון היחיד שאינו בגדר טרפה הוא חמשת-מאות גרם לחם ליום, קורטוב סוכר ופרוסת דג מלות. האסירים הועסקו בעבודת פרך בהשגחת סוהרים שפיקחו כי העבודה תיעשה בקצב הרצוי.

"בשבת סירבתי לצאת לעבודה", הוא מספר. "נידונתי לחמישה ימי צינוק, וכמות המזון ירדה בחצי. ביום חמישי שלאחר מכן שוחרתי מהצינוק וחזרתי לעבוד, אך בשבת סירבתי שוב לעבוד ונידונתי לעוד חמישה ימי צינוק. ככה זה נמשך שנתיים עד שחליתי ואושפזתי בבית-החולים. יהודים שריחמו עליי שיחדו את המפקד המקומי, והגיעו איתו להסכמה כי כשאצא מבית-החולים אבוא לאזור העבודה בשבת אך לא אהיה חייב לעבוד. וכך היה. הייתי בא וממלמל לעצמי 'שבת, שבת', מכיוון שסביבי הכול עבדו כבכל יום וקל היה לשכוח לרגע את קדושת השבת".

להיות יהודי בגלוי

שש שנים וחצי היה בכלא. לאחר מות סטאלין שוחרר בחנינה הכללית. כעבור זמן קצר נשא את בתו של הרב אהרן חזן (מדמויות ההוד של חסידות

אות כל אשר לי ולצאצאיי אנחנו חייבים לכ"ק אדמו"ר הרי"צ", מכריז הרב משה גרינברג מיד בפתח השיחה. אנחנו יושבים בביתו בבני-ברק. העין נמשכת מיד לתמונה המתנוססת במרכז הסלון ובה נראים שמונה-עשר ילדיו, שרובם משמשים שלוחים ברחבי העולם, על רקע בית-מדרשו של הרבי מליובאוויטש.

הוא נולד בעיירה ליד קישניב. אביו היה 'חסיד כללי', שלא היה שייך לחסידות מסוימת. הימים היו ימי המהפכה הקומוניסטית, שבהם לימוד התורה ושמירת היהדות היו אסורים. אביו לימדו תורה בסתר עד היותו בן ארבע-עשרה, ואז שלח אותו לשיבת 'תומכי תמימים' שפעלה בטשקנט. "לא היה מקום אחר ללמוד בו", הוא אומר. "שם שמעתי לראשונה על הרבי הרי"צ ועל מסירות-נפשו למען קיום היהדות ברוסיה. נכבשתי ונהפכתי לחסיד חב"ד בכל ליבי".

עשרים וחמש שנות מאסר

עדויות מאותם ימים מספרות כי הרב גרינברג ניצל כל רגע ללימוד תורה. הוא אינו מפרט ורק אומר: "הכול בזכות הרבי הרי"צ, שהצית את השלחבת היהודית שבליבי. מסירות-נפשו גרמה לי להרגיש שכל מה שאני עושה זה מעט שבמעט לעומת השלכת חיי כפשוטו למען קיום היהדות".

בתום מלחמת-העולם השנייה נודע שיש דרך לעבור בגנבה את הגבול מרוסיה לפולין. הוא וכמה מחבריו ניסו לעשות זאת, אך הוא נלכד. נגזרו עליו עשרים

פינת ההלכה | מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי עומר

קדיש או תחנון?

שאלה: מה הדין אם טעה שליח-ציבור והתחיל לומר תחנון ביום שאין אומרים בו תחנון, או שטעה והחל לומר קדיש ביום שאומרים בו תחנון?

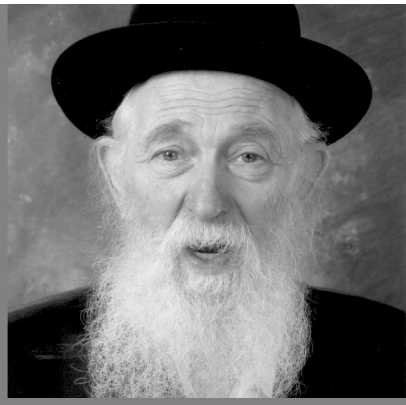
תשובה: ביום שאין אומרים בו תחנון ושליח-הציבור טעה והתחיל לומר תחנון, הבעיה היא רק שלא להפסיק באמצע משפט, כדי שלא יצא ששם ה' שבתחילת הווידי נאמר לבטלה. לשם כך דיי להפסיק לאחר המילים "תבוא לפניך תפילתנו". ויש מסיימים עד "אבל אנחנו ואבותינו חטאנו", כדי שיהיה עניין שלם (דעת בעל 'דברי חיים' היא, שמי שהתחיל 'אשמנו' יסיים את כל האלף-בית). על-פי נוסח אשכנז שנופלים אפיים ללא וידוי, יסיים פסוק ויפסיק.

אולם ביום שאומרים בו תחנון ושליח-הציבור טעה והתחיל לומר קדיש, מסיימים קודם-כול את הקדיש. יש הפוסקים שלא לומר תחנון לאחר-מכן, מכיוון שאם יש

הפסק בין התפילה לתחנון, אין התחנון מתקבל כל-כך; אבל פוסקים רבים סבורים שיש לומר את התחנון, כי אין הקדיש גרוע מ'שיחה מועטת' או מ'תחנונים', שאינם מפריעים לדעת המגן-אברהם. אחרים כתבו שבכלל, גם אם אירע ששליח הציבור הפסיק - צריך ליפול אפיים, אף שאינו מתקבל כמי שלא הפסיק כלל. ויש שכתבו לומר תחנון אפילו אם נזכרו בדבר רק לאחר קריאת התורה.

שאלה נוספת היא אם לומר שוב חצי קדיש, אחרי התחנון. יש שכתבו, שמכיוון שהתחנון עצמו הוא רק בגדר 'רשות', לא תיקנו לומר קדיש אחריו. ובפרט לדעת 'מטה משה', שחצי הקדיש מציין את סיום התפילה ואינו שייך לתחנון, ועל-כן אין לאומרו שוב. מסופר ששאלה כזאת אירעה במניין שבו התפלל הרבי מליובאוויטש, ואמרו תחנון ולא אמרו שוב קדיש.

מקורות: ראה שו"ת להורות נתן ח"ו סי' ז. הליכות שלמה, הל' תפילה פ"א סי"ב. פסקי תשובות סי' קלא סי"ק ד, טו והערות 15 871, שו"ע הקצר לד, אשי ישראל פכ"ו הע' א ושי"ב. תודה להרב יוסף צחק אופן מירושלים.

הרב גרינברג: "הייתי בא למוקום העבודה וממלמל 'שבת שבת'"

חב"ד ברוסיה, שפעל ועשה רבות למען היהדות). "לחמי היו שלושה-עשר ילדים ואף אחד מהם לא למד בשבת. גם הילדים שלנו לא הלכו לבתי-הספר הממשלתיים, ובביתנו היו מנייני תפילה במחירת", הוא מציין כמובן מאליו.

בניסיונים הצליחה משפחת גרינברג לעלות לארץ-ישראל ולהתיישב בבני-ברק. "בשבת הראשונה עליתי לתורה בבית-המדרש של ויז'ניץ. באמצע ברכות התורה פרצתי בבכי, לנוכח המראה הבלתי-אפשרי של יהודים שחיים כיהודים בגלוי", הוא מתאר. את ילדיו חינוך לאורו של הרבי מליובאוויטש, "והתוצאות ברוך השם", הוא מסכם.

גיליונות

שיחת השבוע

בעברית וברוסית
מופצים בכל רחבי ארה"ב
להזמנות ולפרסום אנא פנו:

1-646-387-0816

sh-usa@chabad.org.il

ברכות וישועות

רבים נושעו מברכותיו הקדושות
של הרבי מליובאוויטש.

גם כיום אפשר לעלות ולהשתטח

על 'הציון' הקדוש של הרבי, ולשלוח
מכתבים ל'ציון' לבקשת ברכה.

ohel chabad lubavitch, 226_20 Francis

Lewis Blvd. Cambria Heights, N.Y 11411

Tel: 1-718-723 4545, Fax: 1-718-723 4444

www.ohelchabad.org

שולחן שבת
לכל התורה בנרן אחד
שלוש שיחות לכל פרשה,
מאוצר שיחותיו של
הרבי מליובאוויטש

1-718-6041020

סופר סת"ם • HaSofer
RABBI MOSHE KLEIN
משה הלוי קליין
321 Kingston Avenue
718-221-2222

www.esofer.com
A HaSofer Company